

OPINIA: w przedmiocie wydawania świadectw ukończenia studiów doktoranckich oraz zaświadczeń potwierdzających przebieg studiów doktoranckich

I. Prawo do uzyskania **świadectwa ukończenia studiów doktoranckich** bądź **zaświadczenia o przebiegu studiów doktoranckich** uzależnione jest od momentu, w jakim dana osoba rozpoczęła studia.

Możliwe jest zatem wyróżnienie dwóch sytuacji prawnych:

- 1) dla uczestników studiów doktoranckich, którzy rozpoczęli studia z **dniem 1 października 2011 r. oraz wcześniej**
- 2) oraz dla uczestników studiów doktoranckich, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim **2012/2013 i w latach następujących**

Uczestnicy studiów doktoranckich – którzy rozpoczęli studia z dniem 1 października 2011 r. zgodnie z § 29 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie studiów doktoranckich oraz stypendiów doktoranckich¹ w związku z § 12 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 grudnia 2006 r. w sprawie studiów doktoranckich prowadzonych przez placówki naukowe² – **mają prawo otrzymać świadectwo ukończenia studiów doktoranckich.**

Budzący ewentualne wątpliwość fragment § 29 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie studiów doktoranckich oraz stypendiów doktoranckich w brzmieniu „studia prowadzone w dniu 1 października 2011 r.” należy interpretować na korzyść również tych doktorantów, którzy dopiero od dnia 1 października 2011 r. rozpoczęli studia doktoranckie, a zatem rok akademicki 2011/2012 był dla nich pierwszym rokiem studiów.

Pojęcie „prowadzenia studiów” jest bowiem **pojęciem szerszym** od pojęcia „rozpoczęcia studiów”, w związku z tym **osoby, które w dniu 1 października 2011 r. rozpoczęły studia, również będą objęte przedmiotową regulacją.**

Argumentem przemawiającym za przyjęciem takiej interpretacji jest również istnienie zasady poszanowania praw nabytych. W dniu 1 października 2011 r. dla osób rozpoczynających naukę na studiach doktoranckich obowiązywały przepisy rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 grudnia 2006 r. w sprawie studiów doktoranckich prowadzonych przez placówki naukowe, które wprost stanowiły, że ukończenie studiów potwierdza świadectwo.

Taką interpretację potwierdziło również Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (*vide*: <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=72BF2519>.)

W odpowiedzi na interpelację nr 3354 w sprawie świadectw ukończenia studiów doktoranckich z dnia 19 kwietnia 2012 r., Pani Daria Lipińska-Nałęcz – Podsekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego zauważyła, że:

„Aktualne przepisy (na dzień sporządzenia odpowiedzi na Interpelację, tj. 19 kwietnia 2012 r. – przyp. AW) nie przewidują możliwości wydawania świadectwa ukończenia studiów doktoranckich. Jednakże, zgodnie z § 29 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich (Dz. U. Nr 225, poz. 1351), studia doktoranckie prowadzone w jednostkach organizacyjnych uczelni oraz w jednostkach naukowych w dniu wejścia w życie

¹ Zgodnie z § 29 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie studiów doktoranckich oraz stypendiów doktoranckich:

„Studia doktoranckie prowadzone w jednostkach organizacyjnych uczelni oraz w jednostkach naukowych w dniu 1 października 2011 r. prowadzi się zgodnie z dotychczasowymi przepisami do czasu ich zakończenia według programu tych studiów.”

² Zgodnie z § 12 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 grudnia 2006 r. w sprawie studiów doktoranckich prowadzonych przez placówki naukowe:

„Ukończenie studiów doktoranckich potwierdza świadectwo, wydane według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do rozporządzenia.”

rozporządzenia prowadzi się zgodnie z dotychczasowymi przepisami do czasu ich zakończenia według programu tych studiów. W związku z powyższym **uczelnia ma również prawo do wydawania świadectw ukończenia studiów doktoranckich zgodnie z dotychczasowymi przepisami.**

Uczestnicy studiów doktoranckich, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2012/2013 i w latach następnych

Studia doktoranckie, które rozpoczęły się po dniu 3 listopada 2011 r. regulowane są już rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie *studiów doktoranckich oraz stypendiów doktoranckich* (Dz. U. Nr 225, poz. 1351).

Zgodnie z § 13 ww. rozporządzenia „Na wniosek osoby, która nie ukończyła studiów doktoranckich, uczelnia wydaje zaświadczenie o przebiegu studiów.”.

Doktoranci znajdujący się w tej grupie nie są już uprawnieni do otrzymania świadectwa ukończenia studiów.

Również zmienił się tryb wydawania dokumentu – **zaświadczenie** wydawane jest bowiem **na wniosek**, w przeciwieństwie do **świadectwa ukończenia studiów doktoranckich** – które **otrzymywał każdy** uczestnik studiów doktoranckich i **nie wymagało** ono wcześniejszego **złożenia wniosku** o jego wydanie.

Kolejne rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 grudnia 2013 r. w sprawie *studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich* (Dz. U. poz. 1581) nie wprowadziło – w tym zakresie zmian – w dalszym ciągu przyznając doktorantom **prawo do otrzymania zaświadczenia o przebiegu studiów doktoranckich**³.

II. Przyczyna zastąpienia dotychczasowego świadectwa ukończenia studiów doktoranckich – zaświadczeniem o przebiegu studiów doktoranckich

Należy zauważyć, że na przestrzeni lat 2005-2014 zmianie uległa definicja ustawowa pojęcia „studia doktoranckie”.

Kiedy mówi się o „ukończeniu studiów doktoranckich” – odnosząc to stwierdzenie do studiów doktoranckich rozpoczętych w dniu 1 października 2011 r. – a zatem, tych, do których znajduje zastosowanie rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 grudnia 2006 r. w sprawie *studiów doktoranckich prowadzonych przez placówki naukowe*, pod uwagę należy wziąć definicję „studiów doktoranckich” zawartą w art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym.

W ówczesnym stanie prawnym **studia doktoranckie** oznaczały studia, na które mogli zostać przyjęci kandydaci posiadający tytuł magistra albo tytuł równorzędny i które umożliwiały uzyskanie zaawansowanej wiedzy w określonej dziedzinie lub dyscyplinie nauki, przygotowujące do samodzielnej działalności badawczej i twórczej oraz uzyskania stopnia naukowego doktora⁴.

A zatem – **ukończenie studiów doktoranckich** oznaczało wówczas **wyłącznie odbycie studiów** – i **nie było równoznaczne z uzyskaniem stopnia naukowego doktora**.

Ustawą z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, **zmieniono definicję studiów doktoranckich**⁵ – zgodnie z którą –

³ Zgodnie z § 9 rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 grudnia 2013 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich: „Na wniosek osoby, która nie ukończyła studiów doktoranckich, uczelnia albo jednostka naukowa wydaje zaświadczenie o przebiegu tych studiów.”

⁴ Zgodnie z art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365): „studia trzeciego stopnia - **studia doktoranckie**, na które przyjmowani są kandydaci posiadający tytuł magistra albo tytuł równorzędny, umożliwiające uzyskanie zaawansowanej wiedzy w określonej dziedzinie lub dyscyplinie nauki, przygotowujące do samodzielnej działalności badawczej i twórczej oraz uzyskania stopnia naukowego doktora.”

⁵ Ustawą z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych

ukończeniu studiów doktoranckich **jest obecnie równoznaczne z uzyskaniem stopnia naukowego doktora.**

Tym samym za zasadne uznać należy rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę związane z wprowadzeniem w miejsce dotychczasowego „świadectwa ukończenia studiów” pojęcia „zaświadczenia o przebiegu studiów”.

Gdyby bowiem po wejściu w życie nowej definicji studiów doktoranckich utrzymano instytucję „świadectwa ukończenia studiów doktoranckich” oznaczałoby to, że otrzymująca to świadectwo osoba otrzymywałaby jednocześnie poświadczenie uzyskania kwalifikacji trzeciego stopnia – czyli tytułu doktora.

Intencją ustawodawcy, który wprowadził prawo do uzyskania świadectwa ukończenia studiów doktoranckich było jednak **wyłącznie potwierdzenie, że osoba odbyła kształcenie na studiach doktoranckich – a nie, że uzyskała stopień naukowy doktora.**

Wynikało to z resztą z wówczas obowiązującej definicji „studiów doktoranckich” – które, jak była mowa powyżej, „przygotowywały do uzyskania stopnia naukowego doktora” (natomiast w obowiązującym obecnie brzmieniu studia doktoranckie oznaczają – uzyskanie stopnia naukowego doktora).

III. Świadectwo ukończenia studiów doktoranckich – jak powinno wyglądać

Świadectwo ukończenia studiów doktoranckich nie może być kształtowawne w sposób dowolony z uwagi na fakt, że ustawodawca **określił jednoznacznie** jego wygląd w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 grudnia 2006 r. w sprawie *studiów doktoranckich prowadzonych przez placówki naukowe.*

Oznacza to, że **tylko świadectwo wydane zgodnie z ww. wzorem** może zostać nazwane świadectwem ukończenia studiów doktoranckich (tym samym nie jest dopuszczalne modyfikowanie przedmiotowego świadectwa, np. poprzez dodanie pieczęci i podpisów innych osób; przykładowo nie ma podstaw do „uzupełnienia” świadectwa ukończenia studiów doktoranckich o pieczęć Przewodniczącego Rady Naukowej.)

W imieniu Komisji
Pracującej:
Anna Kozłowska
22.05.2014r.

innych ustaw (Dz. U. Nr 84, poz. 455, z późn. zm.) zmieniony został ww. przepis, nadając art. 2 pkt 10 następujące brzmienie:

„studia trzeciego stopnia - **studia doktoranckie**, prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia;”.

